

Raita Granlund

MUSIIKIN KUVITTAMINEN VALOKUVIEN AVULLA

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikin koulutusohjelma

Huhtikuu 2011

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö	Aika Huhtikuu 2011	Tekijä/tekijät Raita Granlund
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn nimi Musiikin kuvittaminen valokuvien avulla		
Työn ohjaaja Riitta Kossi	Sivumäärä 31	
Työelämäohjaaja Riitta Kossi		
<p>Opinnäytetyön taiteellisessa osuudessa pidin laulukonsertin yhdessä pianistin kanssa. Konsertin kappaleisiin yhdistettiin valokuvia, jotka heijastettiin yleisön nähtäväksi esityksen aikana. Konsertin laulut olivat pääosin klassisen musiikin myöhäisromanttiselta kaudelta, mutta mukana oli myös kaksi kansanlaulusovitusta. Kuvilla pyrittiin tukemaan ja vahvistamaan laulujen sanomaa. Valokuvat valittiin laulun tekstin ja tunnelman perusteella, mutta niissä ei ollut kuitenkaan kaikkia laulun tekstissä mainittuja yksityiskohtia esillä. Olin itse ottanut konsertissa käytetyt valokuvat. Opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa kerron konserttikappaleista ja perustelen kuvitusratkaisuni. Olen myös tehnyt lyhyen katsauksen jokaisen kappaleen tai laulusarjan säveltäjän elämään. Opinnäytetyössäni kerron myös valokuvauksen ja musiikin suhteesta sekä toisiinsa että opinnäytetyön tekijään.</p>		

Asiasanat konsertti, kuvitus, musiikki, valokuvat

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date 2011-05-01	Author Raita Granlund
Degree programme Music degree programme		
Name of thesis Illustrating music with the help of photographs		
Instructor Riitta Kossi	Pages 31	
Supervisor Riitta Kossi		
<p>The aim of the thesis was to make the songs and photographs combined art form. A concert was held in the artistic part of the thesis. It included songs mostly from the 19th century. The concert was accompanied by a pianist. The songs of the concert were illustrated with photographs. Two of Benjamin Britten`s Folk song arrangements were also performed in the concert. The meaning of the photographs was to emphasize the moods and the messages of the songs. The photos were selected so that they would reflect the songs also in a symbolic way. The photographs were taken by the author. Each illustration was provided with an explanation in the written part of the thesis. Short biographies of the song composers were also provided in the thesis.</p>		

Key words concert, illustration, music, photographs

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 VALOKUVAT JA MUSIIKKI	2
3 KAPPALEET JA NIIHIN VALITUT KUVAT	4
3.1 Viisi laulua J.L. Runebergin teksteihin	4
3.2 Kanteletar-laulut	12
3.3 Sovitukset englantilaisiin kansanlauluihin	17
3.4 Syystunnelma	21
3.5 Stride La Vampa	23
3.6 Mustalaislaulut	25
4 POHDINTA	29
LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni taiteellisessa osuudessa, opinnäytetyökonsernissa, esitin valitsemiani lauluja pianistin säestyksellä. Kuvitin konsertin itse ottamillani valokuvilla, jotka heijastettiin kappaleiden esittämisen aikana seinälle. Kuvittamisella tarkoitan sitä, että laulun teksti ja tunnelma olivat inspiroineet minua tietynlaiseen ratkaisuun kappaleen kuvituksessa, enkä niinkään sitä, että olisin pyrkinyt näyttämään kaikki laulussa mainitut asiat myös konkreettisesti valokuvassa. Olen valinnut opinnäytetyöhön kappaleita, jotka miltei kaikki on sävelletty myöhäisromanttisella aikakaudella, mutta muutama myös sen jälkeen. Opinnäytetyöni aihe on ollut minulle jo pitkään selvä; olen opintojen alusta alkaen ajatellut tekeväni konsertin suosikkikappaleistani. Ajatuksissani oli pitkään myös valokuvien liittäminen konserttikokonaisuuteen. Pohdin opinnäytetyöprosessin alussa, olisiko kuvitetulla konsertilla ollut hyvä olla jokin tarkemmin määritelty teema, kuten ”rakkaus” tai ”kuolema”. Jätin kuitenkin tarkemman aiheen valitsematta, jotta saisin konsertista monipuolisemman kokonaisuuden. Olen itse myös suomentanut opinnäytetyökonsernien kappaleiden tekstit. Pyrin opinnäytetyökonsernissani siihen, että valokuvista ja musiikista muodostuisi yhdessä kokonaisuus ,joka toisi kappaleen viestin ja tunnelman paremmin esille.

2 VALOKUVAT JA MUSIIKKI

Valokuvauksen valitseminen toiseksi osaksi opinnäytetyön taiteellista kokonaisuutta ei ole luultavasti läheskään yhtä selvää kuin mitä se on laulun kohdalla, joten kerron seuraavaksi valokuvaustaustastani hiukan. Valokuvaus on ollut ikäänkuin suvussani periytynyt harrastus, ja minusta on tullut tämän harrasteperinteen tähän asti ehdottomasti innokkain ja ahkerin ”eteenpäinviejä”. Olen saanut ensimmäisen oman kamerani jo varhaislapsuudessa, ja käyttänyt sitä myös yhä ahkerammin nuoruutta lähestyttäessä. Olen alunperin aloittanut kuvaamisen eläimistä, siirtynyt myöhemmin ihmiskuviin, ja nyt aikuisena ja digiajan myötä kuvaan oikeastaan kaikkea, jota pidän kauniina. Minulla on lapsesta asti ollut suorastaan fanaattisen innokas suhtautuminen myös valmiisiin valokuviin, ja muistan tutkineeni ja selanneeni äitini ottamia valokuvia uudestaan ja uudestaan - tuntikausia. Lukioikäisenä ajattelin, että lähtisin opiskelemaan valokuvausta, mutta sitten jotenkin lannistuin asiasta, ja monien mutkien ja vuosien jälkeen päädyin opiskelemaan laulua, sekä nyt tänä viimeisenä vuotena vihdoinkin myös sitä valokuvausta eli olen käynyt valokuvaajan ammattitutkintoon johtavan koulutuksen.

Musiikki ja valokuvaaminen täydentävät mielestäni todella hyvällä tavalla toisiaan, koska ne ovat täysin erilaisia taiteenlajeja, joita aivan eri aistit ohjailevat. Koen itse asian niin, että saan lomaa toisesta, kun teen toista, ja päinvastoin. Musiikin ja kuvien välillä on kuitenkin ikäänkuin silta seuraavassa kohtaa: musiikki, tässä tapauksessa laulumusiikki ja laulun teksti muodostavat ennen kaikkea jonkinlaisen mielikuvan, niin sanotun mielenmaiseman jokaisen kuulijansa ajatuksiin. Mielikuva on usein hyvin voimakas, mutta jokaisen henkilökohtainen ja ikäänkuin salassa muilta, koska kuva sijaitsee vain ajatuksissa. Valokuva taas muuttaa henkilökohtaisen ja ajatuksissa olevan mielikuvan konkreettiseksi ja kaikkien nähtäväksi, ja juuri siitä on minun opinnäytetyössäni kysymys; laulujen antamien mielikuvien muuttamisesta valokuviksi.

Ihmisen pyrkimys tehdä musiikista nähtävää ei ole mikään uusi ilmiö. Jo alkukantaisissa rituaaleissa rytmi, musiikki ja määrättyä koreografiaa noudattava tanssi olivat keskeisessä osassa. Epäilemättä juuri tanssi on luontevin ja alkuperäisin keino tehdä musiikista näkyvää. Muinaisissa rituaalissa musiikin ja tanssin keskeinen tehtävä oli muodostaa yhteys henkimaailmaan. Erityisesti populaarimusiikissa musiikin kuvittaminen on ollut keskeisessä asemassa jo kauan ennen musiikkivideoiden aikakautta. Tällä visualisoinnilla on pyritty kuvaamaan ennen kaikkea musiikin aikaansaamaa kokemusta. Musiikkivideoiden "esi-isiä" voidaan löytää jo länsimaisen taidemusiikin historiasta. Oopperan - alkujaan aikansa

kansanhuvun - keskeinen idea oli musiikkiin perustuvan tarinan esittäminen näyttämöllä. 1800-luvulla saksalainen säveltäjä Richard Wagner esitti idean kokonaistaideteoksesta, jossa äänet muuttuvat näkyviksi ja värit kuuluviksi. (Tikkanen 1997.)

Itse pyrin opinnäytetyössäni myös siihen, että lopputulos kuulijalle ja katselijalle olisi kokonaisvaltaisempi kuin jos kyseessä olisi ollut tavanomaisemmalla tavalla toteutettu konsertti. Kuvat toimivat myös ”siltana” laulujen välillä, eikä kappaleille näin ollen tarvinnut keksiä muuta yhdistävää tekijää. Kokonaisuutta oli tällä tavalla mielenkiintoisempi toteuttaa, ja sain ohjailla kuulijan ja katsojan ajatuksia enemmän omien mielikuvieni suuntaan. ”Kuva on enemmän kuin tuhat sanaa” ja ihmismielelle niin voimakas kokemus, että sitä on mahdotonta ohittaa. Kuvilla luodaan miljoonia mielikuvia päivittäin mediassa, joiden tarkoitus on ohjata katsojan ajatuksia haluttuun suuntaan. Ensisijainen tarkoitukseni oli kuitenkin tehdä taiteesta kokonaisvaltaisempaa ja se toteutui vahvistamalla musiikin viestiä valokuvien avulla.

3 KAPPALEET JA NIIHIN VALITUT KUVAT

Tässä osiossa käsittelen jokaista opinnäytetyökonserttini kappaletta yksitellen. Perustelen myös miksi olen päätenyt kunkin kuvan kohdalla juuri kyseiseen kuvitusratkaisuun. Ennen jokaisen laulusarjan tai kappaleen käsittelyä kerron lyhyesti myös kyseessä olevan musiikin säveltäjästä.

3.1 Viisi laulua J.L. Runebergin teksteihin

Wilhelm Stenhammar

Wilhelm Stenhammar oli ruotsalainen säveltäjä, pianisti ja kapellimestari, joka eli vuosina 1871-1927. Hän opiskeli urkujen soittoa, sävellystä sekä myöhemmin pianonsoittoa Saksassa. Stenhammar syventyi Berliinissä eritoten Wagnerin musiikkiin, mutta ei näytä olleen erityisen kiinnostunut uudemmasta säveltaiteesta. Sävellysuransa aikana Stenhammar on sivunnut sekä ruotsalaista, pohjoimaista että saksalaistyylistä melodisuutta esikuvina Brahms, Beethoven, Wagner ja Bruckner. Myöhemmin urallaan säveltäjä otti myös paljon kirkkosävellajeja mukaan sävellyksiinsä, tuoden teoksiin erityisväriä ja arkaaisuutta. Stenhammarin musiikin peruspiirteitä sanotaan olevan lyyrinen elegisyys ja luja arkkitehtoninen rakenne, ja musiikin kuvaillaan olevan täynnä tahdonvoimaa, mutta myös haurasta herkkyyttä. (Otavan iso musiikkitietosanakirja 5 1979, 323-324.)

Lutad mot gärdet (Nojaten aitaan)

Nojaten aittaa vasten, poika seisoi käsi tytön kädessä ja katsoi lyödyn niityn ylitse: ” Kesän aika on mennyt, kukat ovat jo kuihtuneet, silti sinun poskesi ovat yhtä kauniit kuin ruusut ja liljat”. Kevät tuli uudelleen, ja siellä hän (poika) seisoi yksin. Tyttö oli poissa, makasi kuihtuneena maan syleilyssä. Niitty oli vihreä taas, ja hymyili kukkien rikkaudesta.

Laulun tekstissä puhutaan siis traagisesta rakkaustarinasta. Syksyllä, vaikka kaikki luonnon elämänmerkit ovat kadonneet, luonto on niin sanotusti kuollut, rakkaus kukoistaa kuin ne kesällä kukkineet ruusut ja liljat. Kevättä taas käytetään usein uuden elämän ja rakkauden vertauskuvana. Laulussa kuitenkin tyttö on kuollut kevään tullessa. On kevät, kukat kukkivat, mutta rakastettu on kuollut. Vaikka luonnossa ”elämä voittaa”, on kaikki silti huonommin kuin ennen.

Kerron seuraavaksi ratkaisustani kuvittaa laulu valokuvan avulla. Kuvassani seisovat nainen ja mies käsi kädessä jo ”kuolleella” niityllä (KUVA 1). Pitkään yritin miettiä kuvaa suunnitellessani, että missä olisi se sopiva aita, johon kuvan mies nojaisi. Sitä ei löytynyt, ja nyt jälkeenpäin ajateltuna tuskailuni tuntuu hassulta, sillä runossa mainitulla aidalla on varmaankin pienin merkitys laulussa koko tekstin sisältöä ajatellen. Valokuvassa on siis kuvattu kappaleen lähtötilanne; mies ja nainen ovat rakastuneita, vaikka luonto kuihtuu samanaikaisesti. Kuva on osittain myös hyvin värikäs ja iloinen (naisen vaatteet), joka heijastaa mielestäni laulun melodian yleistunnelmaa, ja tekstin alkuosaa. Kuvan viesti on kai pohjimmiltaan se, että rakkautta ja iloa voi olla olemassa myös olosuhteissa, joita pidetään normaalisti arkipäiväisen ankeina ja esteettisesti rumina. Itseasiassa näillä edellä mainituilla asioilla ei ole juuri mitään tekemistä toistensa kanssa. Kuvittamisen olisi myös voinut ratkaista päinvastoin, eli niin että mies seisoi surullisena yksin todella kauniilla ja värikkäällä, keväisellä niityllä. Sillä kauneudella ei ole kuitenkaan mitään merkitystä, sillä miehen rakastama henkilö, onnen todellinen lähde, on kuollut.

KUVA 1.

Dottern sade (Tytär sanoi)

Tytär sanoi vanhalle äidilleen: ”Emmekö voisi juhlia häitäni jo tänä syksynä?” Äiti sanoi: ”Annetaan ensin kevään tulla. Kevät, tyttäreni, sopii paremmin häiden viettoon. Jopa linnut rakentavat pesänsä keväällä.” ”Miksi kevät sopisi paremmin häiden viettoon, mitä sitten vaikka linnut rakentavat pesiään keväisin? Jokainen vuodenaika, hyvä äiti, sopii niille jotka jokaisena vuodenaikana rakastavat.”

Tämä kappale on edelliseen verrattuna hyvinkin hersyvä ja iloinen melodialtaan, sekä hyväntuulinen koko sanomaltaan. Laulun viesti on se, että jokainen vuodenaika sopii niille jotka jokaisena vuodenaikana rakastavat. Todellisuudessa rakkauden vuodenaikalla ”keväällä”, ei ole oikean onnen kanssa mitään tekemistä. Tarkemmin ajateltuna, laulun perimmäinen viesti on sama kuin edellisen, esitettynä kuitenkin paljon iloisemmassa yhteydessä ja sijoitettuna onnellisempaan elämäntilanteeseen. Näköjään tämä aihe on puhutellut aikanaan Runebergia, ja mahdollisesti myös Stenhammaria. Olisi ihana saada tietää kiinnostuksen syy, mutta se taitaa olla myöhäistä näin jälkeinpäin. Olen itse ratkaissut kuvittamisen niin, että käytän kuvaa jonka olen ottanut oikeassa tilanteessa eli syksyhäissä viime syksynä. Kuva on todella iloinen; sekä morsian että sulhanen seisovat sisällä hääavoautossaan, tullen ulos auton kattoluukusta (KUVA 2). Morsiammella on kädet levitettyinä sivuille ilmassa, ja sulhanen pitää kiinni morsianta, jottei hän horjahtaisi. Molemmat nauravat.

KUVA 2.

Till en Ros (Ruusulle)

Oi, sinä minun viileä lähteeni, oi, minun ruusuni niin punainen, ruusu joka niin pian kuolet pois! Kenelle sinut antaisin? Ehkä omalle äidilleni – minulla ei ole enää äitiä. Ehkä sitten siskolleni? – kaukana miehensä luona. Entä sitten veljelleni? – Hänet on värvätty armeijan harmaisiin. Ehkäpä rakastetulleni? Oi, hän on kaukana luotani, kolmen metsän lehtien takana, takana sen tien, joka menee kolmen virran ylitse. Oi, minun viileä lähteeni, oi minun ruusuni niin punainen, ruusu joka pian kuihtuu pois! Kenelle sinut antaisin?

Tämä kappale kertoo selkeästi yksinäisyydestä, sellaisesta tilanteesta, ettei runon henkilöllä ole ketään lähimmäistä lähellään. Ei ole äitiä, siskoa, veljeä, ja rakastettu on jossain todella kaukana, josta kerrottaessa musiikin tunnelma muuttuu surumielisestä epätoivoiseksi vuodatukseksi. Rakastetusta erillään olemisen säveltäjä on siis ehkä kokenut kaikkein pahimmaksi yksinäisyyden syyksi. Tekstissä puhutellaan ruusua ja kerrotaan siitä, kuinka tätä ruusua ei voi antaa kenellekään - ruusua joka pian kuihtuu pois. Itse olen ymmärtänyt ruusun joko nuoruuden tai onnen vertauskuvaksi, joka katoaa pian ja kestää vain aikansa. Ruusu symboloi onnea siinä mielessä, että silloin kun onnea ei voi jakaa kenenkään kanssa, se muuttuu ikäänkuin epäonneksi. Ruusu voi toimia myös

vertauskuvana nuoruudelle, koska se kestää vain hyvin rajatun aikaa (ei niin että itse ajattelisin nuoruuden välttämättä olevan elämän onnellisinta aikaa). Ruusu voi myös symboloida elämää, joka vähitellen kuluu pois, ilman että olisi saanut jakaa sitä ja sen iloja toisten kanssa.

Ajattelin alunperin, että en varmasti kuvita tätä kappaletta ruusun kuvalla! Se olisi niin kliseistä, ja muistuttaisi ainakin minua 1980-luvun tyypillisistä syntymäpäiväonnittelukorteista, jossa töröttää yksi punainen ruusu ja oikeaan yläkulmaan on painettu 60 (tai joku muu tasavuosikymmen) kultaisin numeroin. Otin eräänä päivänä kuitenkin syksyisiä kuvia puiston ruusuista, ja pidin niistä kuvista jopa itse, varsinkin kun muutin tietokoneen kuvankäsittelyohjelmalla kuvan väriä vähän toisenlaiseksi. Valitsin siis ruusun kuvan kuvaamaan kappaletta ”Ruusulle” (KUVA 3). Laulun teemana on yksinäisyys, joka on käsitteenä hyvin epäkonkreettinen. Näin ollen ruusu on vertauskuvana hyvin looginen valinta kuvitukseen. Jos olisin kuvannut yksinäisyyttä vaikkapa jollain yksinäisellä joutsenella tai yksinäisellä mummolla, olisi kuulijan ja katselijan ehkä ollut vaikea yhdistää sitä tähän lauluun. Niinpä kuvassani on yksinäinen ruusu, joka varmasti kuihtuu pois syksyn edetessä pidemmälle. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, olen muuttanut kuvan väriä niin, että se tukee laulun tunnelmaa. Punaisena hehkuva ruusu seisoo nyt yöllisen- ja kylmäsinisessä, tummassa ympäristössä.

KUVA 3

Den tidiga sorgen (Aikainen suru)

Ruusun taitoit iloiselle siskollesi, unikon pidit itse. Ruusu, tyttöni, tarkoittaa elämää ja rakkautta, unikko kylmää ja kuolemaa. Etkö aavista sydämen iloja, vai, kalpea enkelini, kerro, onko sinulla jo viisitoistavuotiaana valmiiksi merkitty kohtalo?

Runo asettaa minusta aika selvästi kysymyksen, onko ihmisen elämällä tietty vääjäämätön kohtalo alusta saakka, johon ei voi itse vaikuttaa. Tyttö antaa pois itseltään ruusun, joka symboloi elämää ja rakkautta, ja pitää unikon, myrkyllisen kukan, joka ehkä ennustaakin jo tulevaa - kuolemaa. Tekstissä tyttö, joka pitää unikon itsellään, nimitetään myös kalpeaksi enkeliksi. Tämä mielestäni viittaa siihen, että laulun 15-vuotias nuori nainen on jo sairastunut johonkin kuolemaan johtavaan sairauteen. Minun sukupolvelleni kukkien toinen, symbolinen merkitys on jo suurimmaksi osaksi kadonnut arkipäivän käytänteistä, ja joka elämäntilanteessa voi antaa punaisen ruusun kenelle tahansa. Voin kuitenkin kuvitella, että runon kirjoittamisen aikaan kukkien symbolit ovat olleet enemmän kuin päivänselvät, näin ollen jokainen annettu kukka on merkinnyt ja kenties ennustanutkin jotakin.

Kuvassani seisoo nuori ja pellavapäinen tyttö katsoen kameraan (KUVA 4). Kuva on ollut alunperin erittäin hempeä ja heleä värikuva, mutta olen muuttanut sen dramaattisesti mustavalkoiseksi, niin että kontrastit kuvassa ovat hyvin suuret valon ja varjojen välillä. Tyttö näyttää näin ollen sairaan kalpealta ja hänen kasvojansa halkovat melkein mustat varjot, jotka ovat ikäänkuin se ennusmerkki kuolemasta.

KUVA 4.

Behagen (viehätyksiä)

Katson neitojen joukkoa, tuijotan ja tuijotan jatkuvasti; haluaisin valita kauneimman, ja vaihtelen jatkuvasti valintaani. Yhdellä on kirkkaammat silmät, toisella hehkuvammat posket, kolmannella täyteläisemmät huulet ja neljännellä lämpimin sydän. Ei löydy yhtä jolta ei puuttuisi jotain joka vangitsee aistini. En voi laittaa sivuun yhtäkään heistä, oi jospa voisin suudella kaikkia!

En ole vielä kukaan päässyt selville siitä, mitä tämä laulu tekee muun laulusarjan yhteydessä. Kappale selvästi kertoo miehen mieltymyksestä moniin naisiin, ja vaikeudesta valita vain yhtä, koska naiset ovat toinen toistaan kauniimpia. Ei edes se, jolla on se lämpimin sydän,

mene niiden ulkoisten kauneusominaisuuksien edelle. Olen pohtinut, onko laulussa kyse nuorten, lemmenkipeiden miesten parodioinnista, mutta en ole päässyt mihinkään lopputulokseen. Olen miettinyt erityisesti sitä miten tällainen laulu voi olla juuri tämän laulusarjan päätös, jossa muuten on hyvin syvämietteisiä pohdintoja. Tekstistä tulee mieleeni katsomani televisio-ohjelma suomalaisesta 1950-luvun missikilpailusta. Kauhistuini ohjelmaa seurattessani sitä, kuinka se oli kuin koira- tai karjanäyttely, jossa naisten eri ruumiinosien hyviä ja huonoja puolia juontaja ääneen analysoi.

Päädyin pitkän pohdinnan jälkeen kuvittamaan tämän laulun kuvalla, jossa on iso liuta matuska-nukkeja, joita keräilen (KUVA 5). Ne kertovat hiukan humoristisin keinoin siitä mistä laulukin kertoo – yhdellä on hehkuvammat posket ja toisella täyteläisemmät huulet. Valitsin tämän kuvan myös tarkoituksella niin, että kuvasin esineitä edustamaan naisen esineellistämistä.

KUVA 5.

3.2 Kanteletar-laulut

Yrjö Kilpinen

Yrjö Kilpinen syntyi Helsingissä vuonna 1892. Kilpinen jakaa mielipiteitä sekä henkilönä että säveltäjänä tänäkin päivänä. Joidenkin mielestä hän on yksi 1900-luvun tärkeimmistä lied-säveltäjistä, toisten mielestä hän oli pyrkyri, joka lopulta akateemikoksi päästyään käytti valtaansa väärin. Säveltäjä aloitti musiikinopiskelunsa Helsingissä ja jatkoi sitä Wienissä, perehtyen ja tutkien erityisesti liedä Schubertista Wolfiin. Wieniläisestä liedistä tuli Kilpisen laulutuoannon perustus. Kiistellyn säveltäjän ura huipentui toisen maailmansodanaikaisessa natsi-Saksassa, Berliinissä kriitikko tituleerasi häntä ”aikakauden suurimmaksi lyyrikoksi”. Kilpisen opportunismia ilmentää sarja Katri Walan runoihin vuodelta 1947. On arveltu, että säveltäjä tarttui sodan jälkeen vasemmistorunoilijan teksteihin hälventääkseen hänestä muodostunutta kuvaa kansallissosialismin ihailijana ja kannattajana. (Koskinen 2003.)

Kilpisen myöhäiskauden pääteos on laaja Kanteletar-sarja (1948-1950), joka käsittää 64 laulua. Kaikenkaikkiaan Kilpinen sävelsi 790 yksinlaulua. Seppo Nummen mukaan Kilpisessä vaikutti toisiinsa nivoutuneena kolme eri olemusta. Ensimmäinen roolihahmo oli eurooppalainen Kilpinen, joka omaksui hindemithiläisen uusasiallisuuden ja kiinnostui uusbarokista. Toinen roolihahmo oli urheilullinen, vitaali-supermies ja Don Juan naisten parissa, Tunturirajan ja Tunturilaulujen säveltäjä. Juuri tämä hahmo miellytti Goebbelsia ja Himleriä ja takasi Kilpiselle menestyksen Kolmannessa valtakunnassa. Kolmas roolihahmo oli itäinen mystikko, tietäjä ja Kanteletar-laulujen säveltäjä. Vuonna 1916 Kilpinen teki yhdessä A.O.Väisäsen kanssa kansanlaulujen keräilymatkan Laatokan Karjalaan. Yrjö Kilpinen kuoli 2.3.1959. (Koskinen 2003.)

Tuuti, tuuti tummaistani

Tuuti, tuuti tummaistani, tummaisessa tuutusessa, tummaisella tuutijalla, tummaisen tuvan sisässä. Tuuti lasta Tuonelahan, Lasta lautojen sylihin alla nurmen nukkumahan, maan alla makoamahan.; Tuonen lasten laulatella, Manan neitojen piellä! Tuonen tuutunen parempi, Manan kätkyt kaunoisampi, etevämmät Tuonen eukot, paremmat manan minijät, tupa suuri Tuonelassa, Manalla majat avarat. Tuuti,tuuti tummaistani, tummaisessa tuutusessa, tummaisella tuutijalla, tummaisen tuvan sisässä!

Tämä Kilpisen Kanteletar-laulu on ikäänkuin tuutulaulu juuri kuolleelle lapselle. Ensimmäinen lause kertoo mielestäni siitä hetkestä, kun lapsi on kuollut omaan kehtoonsa ja makaa vielä siinä, omassa kodissaan. Toinen lause siirtää ajatuksen jo lapsen hautajaisiin, kuinka lapsi laitetaan arkkuun ja maan alle makaamaan eli nukkumaan.

Tämän jälkeen kappaleen tunnelma kuitenkin muuttuu surumielisestä kehtolaulusta iloisemmaksi, nopeatempoisemmaksi ja duurivoittoisemmaksi kansanlauluksi ja ajatus siirtyy siihen, minne lapsi on menossa: kuolemanjälkeiseen elämään Tuonelassa. Siellä Tuonelassa toiset lapset laulavat, ja Manan neidot pitävät lasta sylissä - siellä kaikki on ikäänkuin paremmin. Olen ajatellut runon lapsen olleen kenties jo pitkään sairas, joten Tuonelan ilot ovat siihen sairaudessa elämiseen verrattuna entistäkin paremmat. Tällä ajatuksella äiti, eli laulaja ainakin itseään lohduttaa; Manan kehto on kauniimpi, eukot ovat Manalassa etevämmät ja miniätkin paremmat. Laulu palaa lopuksi alkuun sekä tekstiltään että melodialtaan, en tiedä onko tämä vain tehokeino, vai tarkoittaako kenties sitä, että ajassa on taas menty eteenpäin, siihen kun lapsen kuolema on jo kaukaisempi muisto - miksei myös toisena vaihtoehtona takaisin siihen kuolinhetkeen, kehdon äärelle.

Kuoleman kuvittaminen valokuvin on siinä mielessä aiheista vaikein, ettei kuollutta ihmistä voi oikein kuvata (ellei ole sota- tai katastrofikuvaajana jossakin). Myös lapsen lavastaminen kuolleeksi tuntuu minusta hyvin epämiellyttävältä. Myös oikean ja hyvinvoivan lapsen käyttäminen kuvayhteydessä, joka kertoo lapsen kuolemasta näin suorasanaisesti, on mielestäni arveluttavaa. Tehokeinona se voisi tietenkin toimia hyvinkin. On siis siirryttävä kuoleman symboliikkaan, ja sinne, mistä tätä symboliikkaa löytyy kaikkein runsaimmin - hautausmaalle.

Minulla oli selvä ajatus näiden Kilpisten kuolemasta kertovien laulujen kuvitukselle kauan ennen kuin otin kuvat. Olen ollut kerran kesätöissä hautausmaalla ja tiesin sieltä löytyvän todella paljon enkelipatsaita haudoilta, jotka ovat kauniita, mutta jotenkin hyytävän vaikuttavia valokuvissa. Olen siis kuvannut näitä patsaita ennenkin. Ajattelin, että jos enkelin päälle sataisi lunta, tunnelma kuvassa olisi entistäkin surullisempi. Siispä kävin ottamassa kuvat syksyllä heti kun ensilumi oli satanut. Valitsin tietysti kuvaan lapsienkelipatsaan, koska laulussa puhutaan lapsen kuolemasta (KUVA 6).

KUVA 6.

Armas arkussa ajavi

Muien turvaset tulevat, armahaisensa ajavat, tahi on turvansa tuvassa, armahat katoksen alla: Minun ei turva tullekkana, armahani ei ajane. Eipä liiku linnuistani, näy ei näätä hattuistani, kujosilla kulkevaksi, aitoviertä astuvaksi; Kulta kulkevi kulossa, armas arkussa ajavi, turva minun on turpehessa, armas kirkon aijan alla, turpehia tuntemassa, aitoa armastamassa.

Olen aina itse kuvitellut, että laulussa laulaja katselee, kun iso joukko miehiä kävelee tietä pitkin, palaten esimerkiksi sodasta, tai ehkä joltakin muulta yhteiseltä ”matkalta”. Hän näkee muiden tuntemiansa naisten puolisoitten astelevan tietä pitkin jonossa. Nainen etsii myös katseellaan oman miehensä tuntomerkkejä, löytämättä niitä, kunnes huomaa, että miesten joukko kuljettaa myös arkkua mukanaan, eikä miestä näy kävelijöiden joukossa. Laulun aikana siirrytään kuitenkin taas siihen hetkeen, kun armas on haudattu, näin ollen hän ”armastaa” kirkon aidan alla turpeita ja aita, eikä leskeksi jäänyttä vaimoaan.

Pysyn edelleen hautausmaalla tämän kappaleen kuvituksessa, ja olen ottanut kuvan arkun päällä olevista kukista ja muistokirjoituksista oikeitten hautajaisten jälkeen (KUVA 7). Teksti muistokirjoituksessa alkaa sanoin ”Niin äkkiä arvaamatta...”, joka sopii minusta myös laulun tunnelmaan hyvin, tuleehan laulussa selvästi esille se, että puolison kuolema on ollut laulajalle erittäin odottamaton. Olen muuttanut kuvan vielä mustavalkoiseksi, ja jättänyt vain ruusun punaiseksi, joka muuttaa kuvan tunnelman hiukan synkemmäksi. Kuva on otettu siis tilanteessa, jossa jonkun rakas on oikeasti ajanut arkussa viimeistä matkaansa maanpäällä.

KUVA 7.

Oi Ukko, ylinen herra

Oi Ukko ylinen herra, taivahalinen jumala, tuo kerta rajalle rauha, Suomehen sula sovinto, rauha raukoille rajoille, sana kaunis Karjalahan! Kun toisit rajalle rauhan, Suomehen hyvän sovinnon, viel ois miestä mielehistä, sulhoa sulosanaista, kyntäjäksi kylväjäksi, siemenen sirottajaksi; itku ei kuuluisi kujilla, valitus vajojen päissä, lehot ei nurmelle leveisi, pellolle petäjän taimet. Oi Ukko, ylinen herra, taivahalinen Jumala, tuo

kerta rajalle rauha, Suomehen sula sovinto, rauha raukoille rajoille, sana kaunis Karjalahan!

Laulussa liikutaan sodan ajassa, vaikka en tiedä viitataanko Karjalan mainitsemisella talvi- ja jatkosotaan, vai johonkin aikaisempiin sotiin. Kappaleessa puhutaan Ukosta, joka taas viittaisi huomattavasti aikaisempaan aikaan Suomen historiassa, ennen kristinuskon vakiintumista, jolloin ylin muinaisuskon jumalista oli ”Ukko Ylijumala”. Laulu on ikäänkuin rukous Jumalalle, että hän lopettaisi sodan. Sodasta johtuen miehet ovat kuolleet, joten naisille ei riitä sulhasia, saati sitten miehisten töiden hoitajia. Sota tuo monenlaista surua; itku kuuluu vain kujilla.

Teemat sota, rauha ja Jumala ovat kuva-aiheina myöskin haastavia, jossa on turvauduttava symboliikkaan. Tässä tapauksessa päädyin kuvaamaan Jumalaan liitettäviä mielikuvia, ja koska laulussa ei ollut kyse kristinuskon Jumalasta, vaan Ukko Ylijumalasta, en voinut luonnollisesti kuvata ristiä, joka on ehkä helpoin Jumalaan liittyvä, konkreettinen symboli. Kappaleessa on hyvin jyrkät tunnelmat, tunnelma joka kuvastaa Jumalaa, joten pyrin kuvassa myös mahtipontisuuteen. Päädyin kuvaamaan maisemaa, jossa on taivas suurine pilvineen ja alareunaa ”kehystää” suuret kivenjätkäleet (KUVA 8). Taivas on Jumalan asuinsija, ja kivenjätkäleetkin ovat helposti Jumalaan yhdistettävissä (esim. Stonehenge Englannissa). Pilvet taivaalla ovat myös myrskypilviä, jotka toimivat vertauksena tuleville vaikeuksille, kuten esim. sodalle ja kuolemalle, joita sivutaan laulussa.

KUVA 8.

3.3 Sovitukset englantilaisiin kansanlauluihin

Benjamin Britten

Benjamin Britten syntyi Lowestoftissa, Englannissa marraskuun 22. päivänä 1913. Hän sai ensimmäiset musiikilliset vaikutteet äidiltään, joka oli harrastelijalaulaja. Hän aloitti säveltämisen 5-vuotiaana ja oli hyvin tuottelias läpi lapsuutensa siitä huolimatta, ettei saanut musiikillista ohjausta tai opetusta. Hän piti koulussa matematiikasta ja kriketistä sekä sävelsi aamuisin ennen aamiaista, jotta ehtisi ajoissa kouluun. 11-vuotiaana hänet ja hänen lahjakkuutensa löysi säveltäjä nimeltä ”Frank Bridge”, joka oli kiinnostunut kokeilevista musiikki- ja sävellystyyleistä. Bridge antoi Brittenin luovuudelle ja säveltämiselle teknisen pohjan. 1930-luvulla Britten opiskeli pianonsoittoa ja sävellystä ”Royal College of Music”-oppilaitoksessa, mutta sanoi myöhemmässä vaiheessa elämäänsä, ettei oppinut siellä paljoakaan. Tämä johtui koulun johtajasta, sir. Hugh Allenista, ja professori Ralph Vaughan Williamsista, joka ei sietänyt ”teknistä virtuoottisuutta vain sen itsensä takia”, eikä pitänyt myöskään Frank Bridgestä. (Behroozi & Niday, 1996.)

Britten asui ja sävelsi suurimman osan elämästään Englannissa, mutta muutti elämäkumppaninsa Peter Pearssin kanssa myös Amerikkaan. Hän sävelsi suurta suosiota saaneen ”War Requiem”-teoksen ja muita sodan vastaisia teoksia, ja sai elämänsä aikana useita eri palkintoja ja tunnustuksia. Britten oli ensimmäinen muusikko joka sai mm. paronin arvon Englannissa. Siitä huolimatta Britten ei muuttanut ylimieliseksi, vaan hän on mm. todennut: ”Ihmiset tuntuvat ajattelevan joskus, että nyt kun olen tehnyt useita sävellystöitä, minun täytyisi pursuta itseluottamusta. Se ei ole niin ollenkaan. En ole vielä saavuttanut sitä yksinkertaisuutta, jota olisin toivonut saavuttavani musiikissani, ja olen erittäin tietoinen siitä, että en ole saavuttanut sitä teknistä tasoa, jonka Bridge minulle asetti.” Britteniltä löydettiin 1960-luvun lopulla sydäimestä läppävika, joka oli luultavasti lapsena sairastetun reumaattisen kuumeen ansiota. Hänelle tehtiin leikkaus, mutta hän kuoli 4. joulukuuta 1973 Aldeburghissa, Englannissa. (Behroozi & Niday, 1996.)

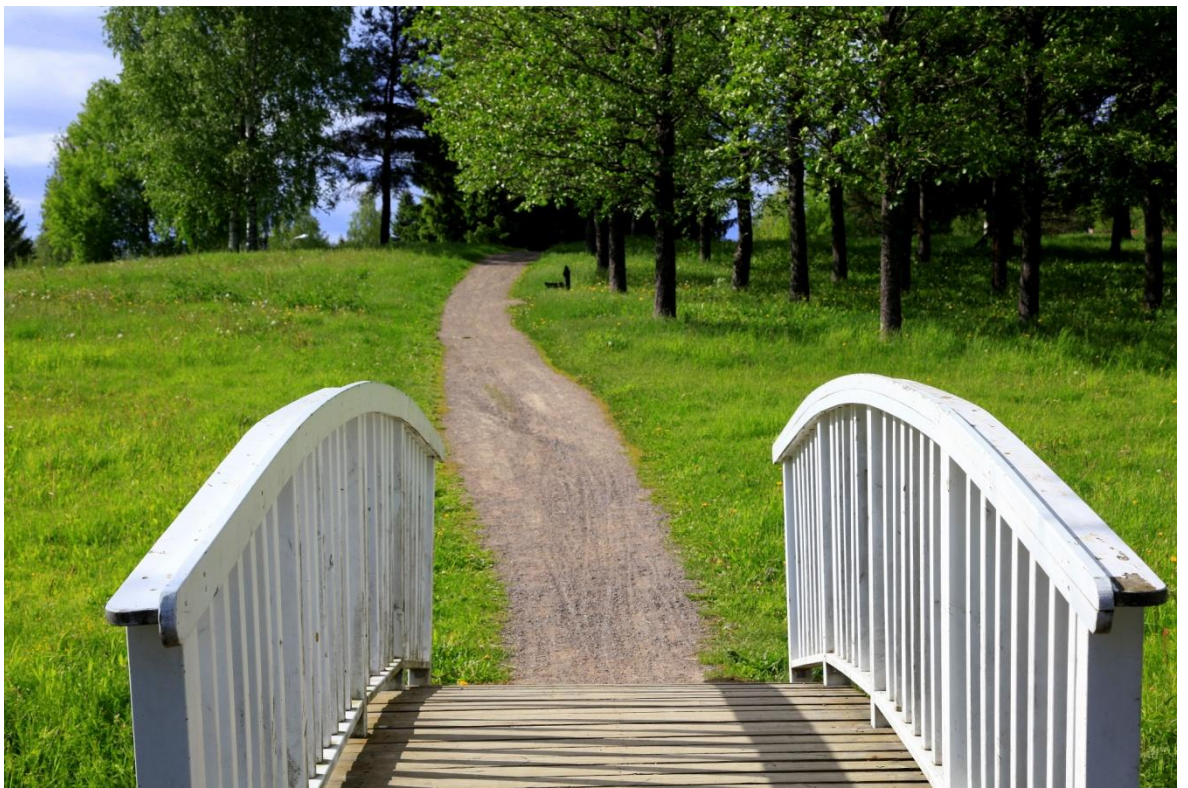
Lemady

Eräänä juhannuspäivän aamuna kävellessäni, pellot ja niityt olivat vihreän peitossa. Linnut lauloivat suloisesti, niin miellyttävästi ja hurmaavasti niin aikaisin aamulla päivän koittaessa. Nouse, nouse, ja lähde poimimaan tytöllesi kukkanen niistä kauneimmista kukkasista jotka kasvavat vihreällä niityllä. Kyllä, minäkin nousen ja poimin liljoja, neilikoita ja ruusuja, niin aikaisin aamulla päivän koittaessa. Voi Lemady, voi Lemady, kuinka ihana neito oletkaan, olet viehkein olento jonka silmäni ovat koskaan nähneet. Soitan sinulle laulun norsunluisilla pilleillä niin aikaisin aamulla päivän koittaessa.

Tämä kappale on ehdottomasti iloisin ja reippain kaikista konserttini lauluista tunnelmaltaan, sekä hyvin irlantilaisvaikutteinen melodialta, niin ettei kappaleessa kuulu yhtään vivahdetta kaihosta tai mistään muustakaan suruun, huoleen tai ahdistukseen viittaavasta tuntemuksesta. Sanatkaan eivät huolista kerro, vaan rakkaudesta, mutta mielestäni sanat eivät ole tässä kappaleessa niin olennaisia kuin muissa valitsemisani lauluissa, vaan melodia ja rytmi puskevat läpi erittäin pirteän ja raikkaan viestin, vaikkei kuulija sanoja ymmärtäisi. Teksti toki tukee melodian viestiä ja kertoo juhannusaamusta, luonnosta, lintujen laulusta ja siitä kuinka laulaja poimii kukkasia kauneimmalle tytölle mitä on koskaan nähnyt.

Minun täytyi siis valita vastaava kuva, joka viestittäisi saman irlantilaistyyppisen rallatuksen iloisuuden, ja vaikka kuvani on luonnollisesti otettu Suomessa kesällä, siitä voisi mielestäni suhteellisen helposti saada irlantilaisen mielikuvan (KUVA 9). Kuva on myös otettu juhannuksen tienoilla, jolloin luonnossa vihreä on vielä raikkaan, tuoreen ja kirkkaamman vihreää. Kuvassa on polku, joka johtaa valkoisen sillan yli vihreälle kukkulalle, ja siitä näkymättömiin. Aurinko paistaa kirkkaasti, ja kuvassa on todella sellainen tunnelma, että polun päässä ei ole mitään ikävää; kaikki on hyvin, elämä hymyilee, ja laulaja kulkee polkua eteenpäin poimien kukkasia lintujen laulaessa.

KUVA 9.

Bonny at Morn

Lampaat ovat niityllä, ja karja viljavainiolla, sinä makaat liian pitkään sängyssä, vauvanpullukkani aamusella. Yöllä olet kiltisti, mutta makaat liian pitkään sängyssä, vauvanpullukka aamulla. Lintu istuu pesässään, taimen ui purossa, sinä vaikeutat äitisi elämää joka käännteessä. Yöllä olet kiltisti, mutta makaat liian pitkään sängyssä, vauvanpulleroiseni aamulla. Olemme kaikki toimettomina, koska huolehdimme vauvasta,

poikani ei voi tehdä töitä eikä tyttöni läksyjä. Yöllä olet kiltisti, mutta makaat liian pitkään sängyssä, vauvanpullukka aamulla.

Olen ymmärtänyt tämän kappaleen niin, että se on äidin tuutulaulu lapselle, joka on niin pieni, ettei voi vielä ymmärtää äidin valitsevan lapsenhoidon vaikeutta laulamalla. Äiti kuitenkin käyttää laulaessaan aina välillä hellittelysanoja, mutta samalla kertoo kuinka paljon vaivaa vauvasta on. Hän kertoo myös siitä kuinka vauvanhoito vaikeuttaa muuta elämää, niin ettei äiti eivätkä myöskään vanhemmat lapset voi tehdä muita töitään.

Luonnollisesti valitsin vauvan kuvan kuvittamaan tuutulaulua (KUVA 10). Koska minulla ei ole juurikaan vauvatuttavia lähipiirissäni, ainoa vaihtoehto malliksi oli juuri ennen opinnäytetyötä syksyllä (2010) syntynyt kummityttöni. Kuva on otettu sairaalassa vuorokausi hänen syntymänsä jälkeen, ja malli huutaa kuvassa täyteen ääneen naamarutussa ja turvoksissa, äidin tynnytellessä häntä silittämällä kädellä poskea.

KUVA 10.

3.4 Syystunnelma

Toivo Kuula

Toivo Timoteus Kuula (7.7.1883-18.5.1918) oli suomalainen säveltäjä, joka suosi kansallisromanttisia aiheita ja sai vaikutteita myöhemmässä tuotannossa ranskalaisesta impressionismista. Erityisen merkittävä Kuula oli laulusäveltäjänä ja hänen yksinlaulunsa ja kuoroteoksensa ovat edelleen suosiossa. Toivo Kuula lähti opiskelemaan musiikkia Helsingin musiikkiopistoon synnyinseudultaan Pohjanmaalta, mutta joutui keskeyttämään opintonsa väliaikaisesti rahan puutteen vuoksi. Tällöin syntyivät jo hänen ensimmäiset ja ehkä suosituimmat yksinlaulunsa ”Aamulaulu” ja ”Syystunnelma”. Hän sai lainattua rahaa, ja jatkoi musiikkiopintoja vuodesta 1906 lähtien ja keräsi kesällä 1907 kansanlauluja ja polskia Pohjanmaalta. Kuula meni naimisiin luokkatoverinsa Rauha Nelimarkan (Silja Valo) kanssa vuonna 1905, heille syntyi lapsi Aune, joka kuoli pian syntymänsä jälkeen, ja aviopuolisot muuttivat erilleen jo vuonna 1907. Myöhemmin he erosivat. (Wikipedia 2010.)

Toivo Kuulan ensimmäiset merkittävät yksinlaulut ”Tuijotin tulehen kauan” ja ”Suutelo” syntyivät samaan aikaan viulusonaatin kanssa vuonna 1907. Seuraavan talven aikana hän sävelsi pianotrioja sekä yksinlaulut ”Kesäyö kirkkomaalla” ja ”Epilogi”, jotka esitettiin hänen sävellyskonsertissaan vuonna 1908 viulusonaatin kanssa. Konsertti oli niin suuri menestys, että arvosteluissa todettiin vain Jean Sibeliuksen olevan Kuulaa edellä taidossaan. Säveltäjä jatkoi musiikkiopintojaan Bolognassa, Leipzigissa ja Pariisissa opiskellen kontrapunktia, orkestrointia, säveltämistä ja orkesterin johtamista. (Wikipedia 2010.)

Kuula toimi kapellimestarina Oulussa ja Helsingissä sekä myöhemmin vapaana taiteilijana kiertäen konsertoimassa kaikkialla Suomessa. Hän sai eron ensimmäisestä vaimostaan vuonna 1913 ja kihlasi tämän jälkeen laulaja Alma Silvennoisen. He saivat yhdessä myöhemmin Sinikka-nimisen tyttären, pariskunnan mentyä naimisiin vuonna 1917. Säveltäjä kutsuttiin Viipurin Musiikin Ystävien orkesterin kapellimestariksi samana vuonna, ja hän oli myös yksi Suomen säveltäjien liiton (SSL) perustajista. Toivo Kuulaa ammuttiin päähän Viipurin Seurahuoneella vappujuhlinnan ylllyttyä kiistelystä tappeluun, jossa Kuula viilsi vastapuolta myös puukolla. Säveltäjä menehtyi saamiinsa vammoihin muutamaa viikkoa myöhemmin sairaalassa, eikä hänen ampumiseen syyllistynyttä henkilöä saatu koskaan selville. (Wikipedia 2010.)

Syystunnelma, Toivo Kuula

Teit oikein ystävä ainoo, kun luotani läksit pois. Sun rintasi nuori ja lämmin mun rinnalla jäänyt ois, mun rinnalla jäänyt ois. Oi maantiellä kalpea kukka lumipälvestä nostavi pään, mitä vuottelet kukkani vielä, on aika jo painua pään, mitä vuottelet kukkani vielä, on aika jo painua pään. Tuhhat aatosta sieluni tunsi, sen vaan minä muistaa voin, oli tielläni kuihtunut kukka, ja sen peitoksi lunta mä loin, oli tielläni kuihtunut kukka, ja sen peitoksi lunta mä loin.

Arvelen, että Kuulan Syystunnelman inspiraation lähde on ero hänen ensimmäisestä vaimostaan heidän lapsensa kuoleman jälkeen. Onhan Toivo Kuula säveltänyt nimenomaan juuri tälle kuolleelle tytölle ainakin laulun ”Kesäyö Kirkkomaalla” ja myöhemmin Sinikka tyttärelleen ”Sinikan Laulun”. Alkusoitto syystunnelmassa on todella dramaattinen, symboloiden ikäänkuin jotain kauheaa, joka tapahtuu kappaleen alussa. Sen jälkeen tekstissä puhutaan erosta, ja kalpeasta kukasta maantiellä, ikäänkuin säälien, joka vielä yrittää sinnitellä pystyssä talven tullessa. Kukka on ehkä jonkinlainen symboli itselle, omalle tilanteelle, joka on toivoton. Seuraavaksi tekstissä puhutaan niistä tuhansista ajatuksista, jotka seurasivat kauheaa tapahtumaa, kukkaa maantiellä, jonka kertoja peittää lumeen. Kukka ja kukan peittäminen lumeen voisi olla myös symboli lapselle ja lapsen hautaamiselle.

Minulle oli selvää, että halusin tämän kappaleen kuvittaa kukkasella, joka ikäänkuin ”jää syksyn jalkoihin”, joten ensilumen sataessa lähdin ulos syksyllä kuvaamaan vielä elossa olevia kasveja ja niiden päällä olevaa lumikerrosta. Kuvani kukka ei ole kalpea, valkoinen kukka, vaan värikäs, jonka päälle on satanut lunta ja jonka terälehdet ovat jäässä (KUVA 11). Ajattelen, että se symboloi iloista ja onnellista elämää, joka on ”jäänyt” eli loppunut tai kuollut, niinkuin kasvit lakkaavat kukoistamasta pakkasen tullessa syksyllä.

KUVA 11.

3.5 Stride La Vampa

Giuseppe Verdi

Säveltäjä Giuseppe Verdi aloitti musiikin opiskelun Ferdinando Provesin oppilaana Italiassa, Bussetossa. Hän ei päässyt yrityksistä huolimatta jatkamaan musiikkiopintojaan Milanon konservatoriossa, joten hänen täytyi opiskella yksityisoppilaana, ja hän sai opetusta kapellimestari Vincenzo Lavignalta. Verdi meni naimisiin Margherita Barrezzin kanssa vuonna 1836, ja sävelsi samana vuonna ensimmäisen oopperansa, joka on joko kadonnut tai sävelletty uudestaan. Vuosina 1838 ja 1839 hänen molemmat lapsensa menehtyivät. Hänen ensimmäinen kokonainen oopperansa ”Oberto” sai kantaesityksensä Milanon La Scalassa. Vain vuotta myöhemmin Verdin vaimokin kuoli. Samana vuonna hänen säveltämänsä ooppera ”Päivä kuninkaana” menestyi huonosti, ja Verdi oli aikeissa lopettaa säveltämisen kokonaan. La Scalan johtaja Merelli suostutteli hänet kuitenkin säveltämään oopperan ”Nabucco”, josta tuli huippumenestys. Oopperan kantaesityksessä lauloi primadonna Giuseppina Streponi, jonka kanssa Verdi meni myöhemmin naimisiin. Verdistä tuli Italian kansallissäveltäjä vuonna 1842. 1850-luvulla hänen taiteensa nousi

maailman maineeseen. Verdistä tuli edustaja Torinon ensimmäiseen tasavaltalaisparlamenttiin ja senaattori Roomaan. Hän matkusti useita kertoja Venäjälle ja Pariisissa tapasi Arrigo Boiton, myöhempien oopperoidensa libretistin. Verdi perusti (1895-1899) taiteilijain vanhainkodin ”Casa di Riposon”. Hänen vaimonsa Giuseppina Streponi kuoli vuonna 1897 ja neljä vuotta myöhemmin Verdi haudattiin hänen viereensä Casa di Riposon kryptaan. (Tandem Verlag GmbH 2005, 666.)

Stride La Vampa, Lepattavat liekit (oopperasta ”Il trovatore”, Trubaduuri)

Lepattavat liekit, taipumaton yleisö, juoksevat roviolle niin iloisin kasvoisin. Ilon huudot kaikuvat kaikkialla. Esiin astuu nainen, jota vartiat taluttavat. Pahaa ennustava hurmio noilla hirvittäväillä kasvoilla. Odottavat liekit kurottavat kohti taivasta!

Lepattavat liekit tervehtivät uhriaan. Puettu mustiin, rääsyinen paljain jaloin. Raivoisa itku lähestyvän kuoleman, sen ääni kaikuu kalliuseinämistä. Pahaa ennustava hurmio noilla hirvittäväillä kasvoilla. Julmat liekit kurottavat kohti taivasta!

”Stride La Vampa” – aaria kertoo oopperan päähenkilön, Azucenan äidistä, joka poltettiin roviolla rangaistukseksi noituudesta ja lapsien kiroamisesta. Laulu on ikäänkuin kuvaelma tästä mustalaisnaisen kuolemantuomiosta tyttären silmin, joka todistaa äitinsä kuolemaa. Äiti vannottaa tytärtään roviolla palaessaan kostamaan kuolemansa, ja ”Il trovatore”-ooppera kertoo siitä, kuinka tytär yrittää toteuttaa tätä kostoa. Lopulta hän onnistuu siinä, mutta niin, että polttaa myös epähuomiossa oman poikansa toisen lapsen sijasta roviolla. (Wikipedia 2010.)

Olen kuvannut tätä kappaletta varten liekkejä valtavasta kokosta (KUVA 12). Alunperin oli tarkoitus, että kuvat vaihtuisivat samasta tilanteesta niin, että valkokankaalle heijastettaessa näyttäisi siltä kuin liekit todella lepattaisivat. Luovuin ajatuksesta, sillä en tiennyt miten se olisi teknisesti toteutettavissa, ja muutenkin kokonaisuuden yhtenäisyyden kannalta pidättäydyin yhdessä kuvassa, sillä olin käyttänyt kaikissa muissakin kappaleissa vain yhtä kuvaa. Kuvan ja laulun yhteys on hyvin yksiselitteinen, mutta ottaessani kuvaa ja miettiessäni laulun sanoja, minusta itsestäni alkoi tuntua aika karmivalta ajatus roviolla polttamisesta, joka on kuitenkin ollut yleinen teloitusmuoto keskiajalla. Otin kuvia usean minuutin ajan muutaman metrin päästä valtavasta kokosta, mutta ilma oli niin kuuma myös kokon ympärillä, että se tuntui polttavan ihoani oikeasti ja välillä minun oli pakko siirtyä

kauemmas sen vuoksi. Tämän takia laulun ja kuvan välinen yhteys oli kuvaustilanteessa kaikkein tuntuvammin läsnä. Ajatus roviolla polttamisesta puistatti sekä kuvatessa, että kappaleen esitystilanteessa.

KUVA 12.

3.6 Mustalaislaulut

Johannes Brahms

Johannes Brahms syntyi Hampurissa, Saksassa vuonna 1833. Hänen isänsä oli muusikko, ja Johanneksen ensimmäinen opettaja. Brahms oli jo nuorena lupaava pianisti ja auttoi perheensä taloudellista tilannetta soittamalla ravintoloissa, baareissa ja bordelleissa sekä opettamalla. Hän aloitti myös säveltämisen, mutta hänen sävellyksensä saivat huomiota vasta myöhemmin Brahmsin ollessa konserttikiertueella vuonna 1853 Eduard Remenyin kanssa. Hän tapasi kyseisellä kiertueella myös Franz Lisztin ja Robert Schumannin, jotka auttoivat nuoren säveltäjän tunnetuksi tekemistä. Brahmsilla oli myöhemmin elämässään tärkeä sija Robert Schumannin perheessä, ja Schumannin jouduttua mielisairaalaan ja

myöhemmin kuoltua Brahms rakastui Robertin vaimoon. Arvoitukseksi jää oliko heidän suhteensa platoninen vai ei. Brahms ei koskaan mennyt naimisiin. (Piano Paradise 2005.)

Brahms saavutti yleisön suosion aloittaessaan säveltämisen kokopäiväisesti ja asettui asumaan Viennaan vuonna 1862. Hän sai menestyksestään luultavasti luottamusta saattaa ensimmäisen sinfoniansa sävellystyö loppuun, jonka säveltäminen kesti yhteensä 10 vuotta. Kolme muuta sinfoniaa seurasivat ensimmäistä suhteellisen nopeassa tahdissa, vaikka on sanottu, että Johannes Brahms oli perfektionisti, joka tyytymättömänä omiin sävellyksiinsä usein tuhosi ne jälkeensä. Brahms menestyi niin hyvin säveltäjänä, että pystyi elättämään itsensä muusikkona ja matkustelemaan paljon. Hän matkusti keväisin usein Italiaan ja etsi kesäksi itselleen rauhallisen asunnon maaseudulta jossa oli mahdollisuus säveltää. Häntä pidettiin luonteeltaan joskus epäkohteliaana ja sarkastisena ja hän työnsi pois luotaan joitakin ihmisiä. Toisaalta Brahmsilla oli myös lujia ja pitkiä ystävyysuhteita elämänsä aikana ja hän piti lapsista. Hän oli antelias rahan suhteen ja auttoi taloudellisesti sukulaisiaan sekä monia nuoria muusikoita. Brahms ihaili musiikillisesti Beethovenia, Mozartia ja Haydnia ja suosi klassisen kauden sävellysmuotoja, kuten sinfoniaa, sonaattia ja konserttoa. Häntä pidettiin tunnetuista romantiikan ajan säveltäjistä kaikkein klassisimpana, mutta toisaalta hänen musiikissaan oli paljon myös aivan toisenlaisia vaikutteita kansanmusiikista. Säveltäjä päätti luopua säveltämisestä kokonaan 57-vuotiaana, mutta ei kuitenkaan pysynyt päätöksessään, vaan sävelsi mm. tunnetut klarinettisonaatit ja ”Neljä vakavaa laulua”- laulusarjan myöhemmällä iällään. Hän kuoli Viennassa maksasyöpään vuonna 1897. (Piano Paradise 2005.)

Zigeunenlieder (Mustalaislaulut), Rima-joki

Rima-joki torneinensa miksi on niin rauhaton? Rannallasi itkee ääneen rakkauteni lohduton! Aallonharja laskee, nousee, murtuu rantaan luokseni, Riman rannikolla aina itken sinun vuoksesi.

KUVA 13

Mustalaislaulut, Hei mustalainen!

Hei mustalainen! Tartu soittimeesi ja soita laulu uskottomasta naisesta. Anna kielten valittaa ja voihtia surullista melodiaa niin kauan kunnes kuumat kyynelvet virtaavat näille poskille.

Brahmsin kahta ensimmäistä mustalaislaulua on omasta mielestäni erityisen vaikea lähestyä tekstin kautta ilman melodiaa. Tunnelma kappaleissa on hyvin dramaattinen. Kappaleet ikäänkuin jylisevät ukkosen lailla kuulijalle niin kiihkeästi, että kyse kappaleissa on ehkä enemmänkin siitä tunteesta, intohimosta, kuin varsinaisesti mistään kuulijalle tuotavasta tarinasta, vaikka ”Rima-joki” onkin rakkauslaulu, ja ”Hei mustalainen” ehkä jonkinlaista kansallistuntoista hekumaa.

Olen päätenyt kuvittamaan Rima-joki kappaleita mustavalkokuvalla koskesta, tyrskyineen ja pauhuineen (KUVA 13). Itse asiassa kuva on otettu paljon vaatimattomammasta paikasta kuin mistä laulun tekstissä puhutaan, mutta kuvasta sitä ei huomaa. Tunnelma kuvassa on oikein dramaattinen ja pauhuava ja kappaleeseen sopiva. Viimeiseen

kappaleeseen olen valinnut oman kuvani (KUVA 14). Ratkaisuun on johtanut se, että olen itse itseni käytettävissä mallina aina kun tarvitsen hiukan eksoottisine piirteineni, eikä minun siis ollut näinollen tarve uskaltautua pyytämään ketään itselleni vierasta romaaninaista kuvaan. Dramaattinen omakuva toisaalta sopii myös hyvin tähän dramaattiseen kappaleeseen ja päättämään koko konsertin, onhan kyse minun omasta opinnäytetyöstäni.

KUVA 14

4 POHDINTA

Opinnäytetyöni taiteellinen osuus onnistui mielestäni hyvin. Olen myös tyytyväinen koko opinnäytetyöprosessiin. Olin pitkään erittäin huolissani, että opinnäytetyöni idea ja toteutus epäonnistuisi siinä mielessä, että kuvat jäisivät katsojille kokonaisuudesta irrallisiksi. Pelkäsin, että musiikin ja kuvien välinen yhteys jäisi epäselväksi niin, ettei yleisö ymmärtäisi mitä kuvat tekevät konsertissa. Minusta tuntui sen takia pitkään siltä, etten halua kenenkään tulevan katsomaan ja kuuntelemaan konserttiani. Onneksi muutin mieltäni kuitenkin loppumetreillä! Saamani palautteen perusteella voin todeta, että pelkoni ei toteutunut, kuvat eivät jääneet ihmisten mielissä irrallisiksi kokonaisuudesta. En ole itse koskaan nähnyt kuvitettua konserttia ja epävarmuuteni johtui osittain varmasti siitä. Nyt minusta tuntuu siltä, että konseptia voisi toteuttaa useamminkin, ja että se olisi mielekkäämpää kuin ”tavallisen” konsertin pitäminen. Sain opinnäytetyöstä siis itseluottamusta itseni toteuttamiseen ja huomasin, että ideani ovat käyttökelpoisia.

Yksi mielenkiintoisimmista osista opinnäytetyössä oli se, miten laulun tunnelman ja tekstin sisällön saa siirrettyä valokuvaan. Se ei ollut niin helppoa kuin mitä alunperin luulin sen olevan. Kappaleista tulee minulle automaattisesti jokin mielikuva usein mieleen, mutta huomasin, että on erittäin vaikeaa muuttaa sama mielikuva valokuvaksi. Mielikuvaa täytyi yksinkertaistaa melkein aina, jotta vastaava kuva olisi suhteellisen helppo ottaa ilman suurta lavastustyötä. Jouduin pohdiskelemaan valmisteluvaiheessa paljon laulujen tekstejä, sitä mikä kappaleen sanoma on, mikä siinä on olennaista, ja minkälaista symboliikkaa voi käyttää erilaisten aiheiden kuvittamisessa. Se oli haastavaa, mutta samalla erittäin mielenkiintoista. Nautin myös siitä, että kuvittamisessa sai viettää paljon aikaa oman pään sisällä, ja nähdä kuvat ikäänkuin ”sielun silmin” etukäteen mielessä. Se on mielestäni tärkeä osa valokuvausta ja valokuvauksen suunnittelua etukäteen, vaikka varsinainen lopputulos on harvoin täsmälleen samanlainen kuin alkuperäinen mielikuva siitä.

Huolellinen suunnittelu valokuvien ja musiikin yhdistämisessä auttoi myös todennäköisesti siinä, että yleisö ymmärsi mistä opinnäytetyössäni oli kysymys. Näin kuvat toivat katsojan ja kuulijan lähemmäksi kappaleiden tunnelmaa ja teemaa, sen sijaan että olisivat hämmentäneet tai harhauttaneet pois päin varsinaisesta viestistä. Kuvien ja musiikin välille

syntyi yhteys, joka toi kappaleen viestin kokonaisvaltaisemmin esille, paremmin kuin mitä pelkkä kappale tai pelkkä kuva yksin olisi tuonut ja tämä oli tavoitteena opinnäytetyössäni.

LÄHTEET

Behroozi, C & Niday.T. 1996. Britten Biographical Information. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.its.caltech.edu/~tan/Britten/britbio.html> . Luettu 20.3.2011.

Koskinen, T. 2003. Sininen laulu, Suomen taiteiden tarina, Yrjö Kilpinen. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://yle.fi/teema/sininenlaulu/artikkeli.php?id=233> . Luettu 20.3.2011.

Otavan iso musiikkitietosanakirja.1979. Otavan iso musiikkitietosanakirja 5. Keuruu: Otava.

Piano Paradise. 2005. Johannes Brahms Biography. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pianoparadise.com/brahms.html> . Luettu 20.3.2011

Tandem Verlag GmbH. 2005. Ooppera. Espanja: Könemann.

Tikkanen, J. 1997. Www-dokumentti. Saatavissa: http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/7taide/musiikkivideo/visualisoinnin_historiaa. Luettu 2.4.2011.

Wikipedia. 2010. Toivo Kuula. Www-dokumentti. Saatavissa: http://fi.wikipedia.org/wiki/Toivo_Kuula . Luettu 20.3.2011.

Wikipedia. 2010. Trubaduuri (Verdin ooppera). Www-dokumentti. Saatavissa: http://fi.wikipedia.org/wiki/Trubaduuri_%28Verdin_ooppera%29 . Luettu 20.3.2011 .